

آشنایی با برنامه‌ها و نهادهای ارزیابی پژوهش - ۲

دکتر ونداد شریفی

سازماندهی و جمع‌بندی کل فرآیند ارزیابی و انجام برخی ارزیابی‌های کلی بر عهده این کمیته است. هیئت‌داوران از پنج تانه خبره جامعه علمی تشکیل شده است که ارزیابی‌های خود را از حوزه‌های خاص پژوهش و نیز پروژه‌های خاص پژوهشی به CIVR ارائه می‌دهد. برای حوزه‌های پژوهش ۲۰ هیئت داور و وجود دارد که یکی از آنها مربوط به علوم پزشکی است. علوم روانشناختی در حوزه «علوم تاریخی، فلسفی و روانشناختی» قرار دارد. در مورد حوزه‌های پژوهش، ارزیابی به روش گذشته‌نگر، فعالیت‌های پژوهشی نهادها و مراکز پژوهشی را بررسی می‌کند. روش ارزیابی عمدتاً Peer review است. روش ارزیابی هیئت داوران از پروژه‌های خاص، هم گذشته‌نگر (در مورد گزارش‌های پژوهشی) و هم آینده‌نگر (در مورد طرح‌های پژوهشی و روند اجرای آنها) می‌باشد. اطلاعاتی که در هیئت داوران و نیز CIVR ارزیابی می‌شود، علاوه بر تولیدات پژوهشی، شامل داده‌هایی درباره منابع انسانی، منابع مالی و اثرگذاری پژوهش است. تولیدات پژوهشی شامل مقالات علمی، کتاب‌ها و فصول کتاب‌ها، طرح‌های پژوهشی، اختراعات و پروانه‌های ساخت و ... می‌باشد.

منابع انسانی عبارت است از اطلاعاتی در مورد تعداد کل محققان، محققان وابسته به مراکز، کل کارکنان و محققان خارجی، و منابع مالی در آمد کل، بودجه طرح‌های پژوهشی و بودجه دولتی و ... را شامل می‌شود.

از شماره پیشین معرفی برنامه‌ها و نهادهای ارزیابی پژوهش در کشورهای مختلف را آغاز و در اولین شماره، به یک برنامه ملی ارزیابی کیفیت پژوهش در انگلستان اشاره کردیم. در این شماره یک نظام ارزیابی پژوهش در ایتالیا را معرفی می‌کنیم. کمیته ارزیابی پژوهش (Comitato di Indirizzo per la Valutazione della Ricerca یا CIVR نهادی است وابسته به «وزارت آموزش، دانشگاه‌ها و تحقیق» ایتالیا که هر سه سال یک بار، نهادهای پژوهشی (مانند دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی) و نیز پروژه‌های تحقیقاتی خاص این کشور را ارزیابی می‌کند.

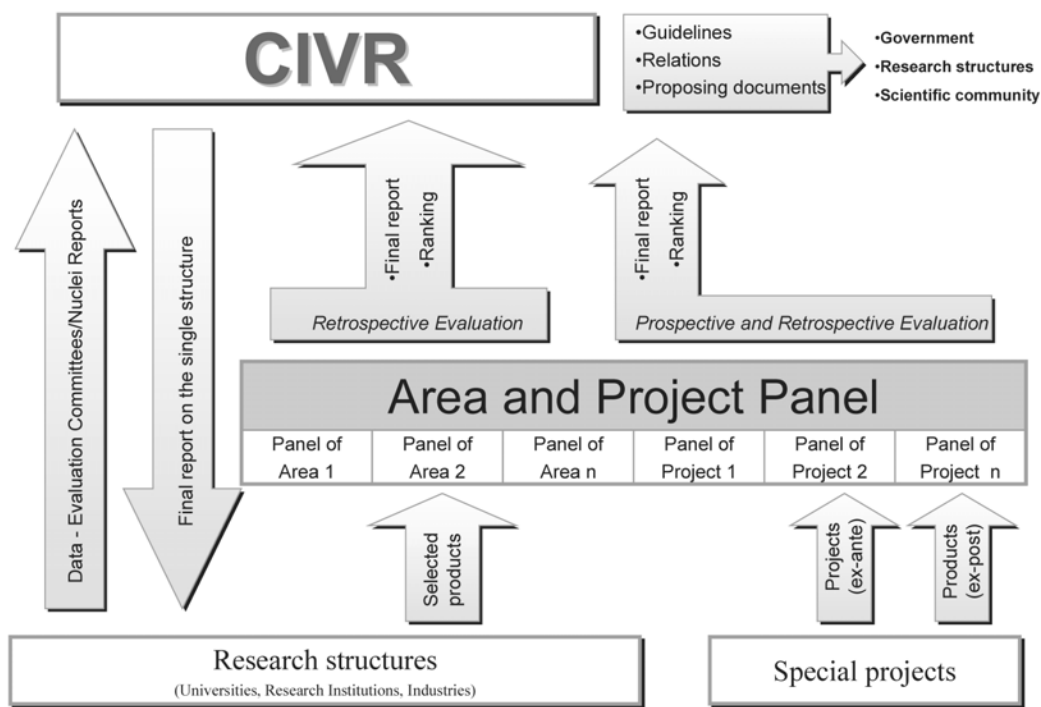
هدف از این ارزیابی، شناسایی نقاط قوت و ضعف پژوهش در کشور، ارائه راهنمایی برای تعیین سیاست‌گذاری پژوهش و به ویژه سرمایه‌گذاری مستند است. روش‌شناسی این ارزیابی هم کمی است و هم کیفی و شامل Peer review، ارزیابی بر اساس ملاک‌ها و شاخص‌های معین، ارزیابی درونی، و benchmarking (مقایسه فعالیت‌های جاری با فعالیت برتر و نمونه در یک حوزه) است.

همان‌طور که در شکل ۱ نشان داده شده است، محوریت سازمانی این ارزیابی کمیته ارزیابی پژوهش (CIVR) است که همراه با چند نهاد دیگر مسئولیت کل ارزیابی‌ها را بر عهده دارد. CIVR متشکل از هفت عضو اصلی است که همه خبرگان علمی پیشنهاد شده از سوی دولت هستند (یکی از ۷ عضو اصلی کمیته اولیه، سباستیانو بانیارا، پروفیسور روانشناسی شناختی است).

ونداد شریفی

پژوهشگران است. د) اثرگذاری اجتماعی - اقتصادی: این ملاک بر اساس peer review درباره اختراعات و پروانه‌های ساخت، محصولات جانبی پژوهشی و میزان گرایش به آموزش است. و) جذب منابع: ملاک آن نسبت درآمد کل منهای بودجه دولتی، به درآمد کل است و ز) مدیریت منابع: شامل نسبت محققان، به کل کارکنان و نیز میزان بودجه طرح‌های پژوهشی به کل درآمد است.

از ملاک‌ها و شاخص‌های سنجش متنوع کمی و کیفی زیر استفاده می‌شود: الف) شاخص کیفی: اهمیت نوآوری و بین‌المللی بودن تولیدات پژوهشی که این ملاک به روش peer review در هیئت‌داوران سنجیده می‌شود. ب) بهره‌وری پژوهشی: شاخص این ملاک نسبت نویسندگان وابسته به مرکز به کل نویسندگان مقالات مرکز است. ج) تحرک بین‌المللی: شاخص آن نسبت پژوهشگران مرتبط با مرکز در کشورهای خارجی به کل

شکل ۱- ساختار کلی روند ارزیابی در CIVR